

Zalecenia Instytucji Ogłaszającej Konkurs dotyczące standardów audytu zewnętrznego projektów realizowanych w ramach konkursu nr 1/POKL/8.1.1/2009

Niniejsze Zalecenia Instytucji Ogłaszającej Konkurs dotyczą standardów audytu zewnętrznego projektów realizowanych w ramach konkursu nr 1/POKL/8.1.1/2009. Celem Zaleceń jest określenie szczegółowych zasad dotyczących, m. in.:

- wyboru Wykonawcy audytu w ramach projektów realizowanych w w/w konkursie,
- zawierania umów z tymi Wykonawcami,
- zakresu audytu.

1. Cel audytu zewnętrznego projektu

Audyt zewnętrzny to zakres prac, których celem jest uzyskanie dowodów pozwalających z dostateczną pewnością na jednoznaczną ocenę przez podmiot przeprowadzający audyt, czy realizacja projektu przebiega zgodnie z prawem i umową o dofinansowanie projektu, tj., czy księgi rachunkowe wraz z dowodami księgowymi stanowiącymi podstawę dokonania w nich zapisów oraz sporządzane na ich podstawie wnioski o płatność odpowiadają we wszystkich aspektach wymogom Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, a także prawidłowo, rzetelnie i jasno przedstawiają sytuację finansową i majątkową projektu, wg. stanu na dzień sporządzania w/w dokumentów.

Audyt zewnętrzny oznacza, co do zasady, audyt wykonywany przez podmiot zewnętrzny niezależny od jednostki audytowanej, zgodnie z powszechnie uznanymi, międzynarodowymi standardami audytu.

2. Obowiązek przeprowadzenia audytu

Projekty realizowane w ramach konkursu otwartego nr 1/POKL/8.1.1/2009 podlegają obowiązkowi przeprowadzenia audytu zewnętrznego, gdy:

- wartość jednego projektu jest równa bądź przekracza 1 000 000 zł
lub
- wartość jednego projektu jest równa bądź przekracza 700 000 zł, a łączna wartość realizowanych równocześnie projektów wraz z wartością składanego wniosku/ składanych wniosków jest równa bądź przekracza 4 000 000 zł.

Zsumowaniu podlegają projekty realizowane równocześnie¹ na podstawie umów o dofinansowanie zawartych z Instytucją Pośredniczącą (Urząd Marszałkowski Województwa

¹ Poprzez równoczesną realizację projektów uważa się ich realizację w terminie, w którym okres realizacji wskazany w pkt 1.8 wniosku (zaktualizowanej wersji wniosku) pokrywa się w zakresie co najmniej 1 dnia kalendarzowego

**Zalecenia Instytucji Ogłaszającej Konkurs dotyczące standardów audytu zewnętrznego
projektów realizowanych w ramach konkursu nr 1/POKL/8.1.1/2009**

Lubelskiego w Lublinie) oraz Instytucją Pośredniczącą II stopnia (Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie) w ramach Priorytetów VI-IX PO KL.

Beneficjent ma obowiązek dokonania weryfikacji liczby i wartości realizowanych projektów, **według stanu na dzień złożenia wniosku o dofinansowanie projektu.**

Koszt audytu powinien zawierać się w wartości odpowiadającej od 0,5 do 2% wartości realizowanego projektu.

3. Kwalifikacje audytora

Wybór audytora zewnętrznego/ podmiotu zatrudniającego audytorów zewnętrznych należy do Beneficjenta. Audytora wyłania się zgodnie z przepisami prawa w zakresie zamówień publicznych/ zasadą konkurencyjności wydatków, o ile Beneficjent jest zobowiązany do ich stosowania.

O udzielenie zlecenia mogą się ubiegać wykonawcy, którzy posiadają niezbędną wiedzę i doświadczenie oraz dysponują potencjałem technicznym i osobami zdolnymi do wykonania zlecenia.

Przez osoby posiadające odpowiednie umiejętności w ww. zakresie rozumie się:

- osoby posiadające kwalifikacje zawodowe do przeprowadzania audytu wewnętrznego zgodnie z art. 58 pkt 5 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 z 2005 r. z późn. zm.) o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, tj. osoby które:
 - a) posiadają certyfikaty: Certified Internal Auditor (CIA), Certified Government Auditing Professional (CGAP), Certified Information Systems Auditor (CISA), Association of Chartered Certified Accountants (ACCA), Certified Fraud Examiner (CFE), Certification in Control Self-Assessment (CCSA), Certified Financial Services Auditor (CFSA) lub Chartered Financial Analyst (CFA), lub
 - b) ukończyły aplikację kontrolerską i złożyły egzamin kontrolerski z wynikiem pozytywnym przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, lub
 - c) złożyły z wynikiem pozytywnym egzamin kwalifikacyjny na stanowisko inspektora kontroli skarbowej, lub
 - d) posiadają uprawnienia biegłego rewidenta.

**Zalecenia Instytucji Ogłaszającej Konkurs dotyczące standardów audytu zewnętrznego
projektów realizowanych w ramach konkursu nr 1/POKL/8.1.1/2009**

- osoby, które w latach 2003-2006 zdały przed komisją powołaną w Ministerstwie Finansów egzamin powalający na wykonywanie zawodu audytora wewnętrznego².

Podmiot, który jest wykonawcą usługi zobligowany jest posiadać doświadczenie w przeprowadzeniu minimum 3 audytów projektów finansowanych z funduszy Unii Europejskiej, nabyte w przeciągu 5 lat od dnia wszczęcia postępowania o wyłonienie Wykonawcy. Skład zespołu przeprowadzającego audyt zewnętrzny projektu realizowanego w ramach PO KL powinien być co najmniej dwuosobowy. Co najmniej jedna osoba winna legitymować się doświadczeniem w realizacji minimum trzech audytów projektów współfinansowanych przez Unię Europejską, z czego co najmniej jednego audytu dotyczącego projektu współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego. Zaleca się, aby jeden z członków zespołu posiadał uprawnienia biegłego rewidenta.

Podmiot ubiegający się o przeprowadzenie audytu projektu ma obowiązek złożenia dokumentów potwierdzających posiadanie odpowiednich umiejętności i doświadczenia oraz dysponowanie potencjałem technicznym i osobami zdolnymi do wykonania usługi, w szczególności:

- wykaz wykonanych audytów projektów wraz z terminem ich wykonania,
- wykaz osób, które będą uczestniczyć w wykonaniu audytu wraz z informacjami na temat ich kwalifikacji zawodowych i doświadczenia,
- potwierdzone za zgodność z oryginałem dokumenty potwierdzające kwalifikacje zawodowe uprawniające do przeprowadzenia zadania audytowego
- informacja, według jakiego międzynarodowego standardu zostanie przeprowadzony audyt.

Zobowiązanie udokumentowania posiadanego doświadczenia dotyczy zarówno doświadczenia osób, które będą bezpośrednio zaangażowane w realizację zlecenia jak i podmiotu ubiegającego się o uzyskanie zlecenia. Beneficjent jest zobowiązany do gromadzenia i przechowywania tych dokumentów wraz z innymi dokumentami dotyczącymi projektu.

² Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 249, poz. 1832) uchyliła zapisy ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.) w zakresie dotyczącym powoływania Komisji Egzaminacyjnej przeprowadzającej egzaminy na audytorów wewnętrznych, działającej przy Ministrze Finansów. W obowiązującym od dnia 29 grudnia 2006 r. stanie prawnym Ministerstwo Finansów nie prowadzi egzaminów na audytora wewnętrznego. Kwalifikacje zawodowe uzyskane przez osoby, które w latach 2003-2006 złożyły z wynikiem pozytywnym egzamin na audytora wewnętrznego przed Komisją Egzaminacyjną powołaną przez Ministra Finansów nadal uprawniają do przeprowadzania audytu wewnętrznego. Wykaz osób, które złożyły z wynikiem pozytywnym egzamin na audytora wewnętrznego przed Komisją Egzaminacyjną powołaną przez Ministra Finansów znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Finansów.

Zalecenia Instytucji Ogłaszającej Konkurs dotyczące standardów audytu zewnętrznego projektów realizowanych w ramach konkursu nr 1/POKL/8.1.1/2009

Wykonawca oraz osoby uczestniczące w przeprowadzaniu audytu powinny spełniać wymóg bezstronności i niezależności. Oświadczenie o bezstronności i niezależności składa osoba przeprowadzająca audyt projektu. Oświadczenia stanowią załączniki do umowy podpisywanej pomiędzy Beneficjentem a Wykonawcą audytu. Wzór oświadczenia o bezstronności i niezależności stanowi załącznik nr 1 do niniejszych *Wytycznych*.

4. Termin i okres przeprowadzenia audytu

Audyt powinien zostać rozpoczęty po poniesieniu przez Beneficjenta wydatków przekraczających 60% dofinansowania. Beneficjent ma obowiązek złożenia do Instytucji Ogłaszającej Konkurs raport z przeprowadzonego audytu przed zakończeniem realizacji projektu (najpóźniej w dniu zakończenia realizacji projektu wskazanym we wniosku o dofinansowanie) – przy czym raport powinien obejmować okres od dnia rozpoczęcia realizacji projektu do momentu rozpoczęcia audytu.

5. Zakres ogólny audytu

Audytora sprawdza, czy działania, na które przedstawiono wydatki rzeczywiście zostały zrealizowane, czy wnioski o płatność są zgodne z wymaganiami zawartymi w umowie/wniosku o dofinansowanie, czy są poparte odpowiednimi dokumentami finansowymi. Powyższe weryfikowane jest w szczególności na podstawie ksiąg rachunkowych i dowodów księgowych (stanowiących podstawę dokonania w nich zapisów) oraz na podstawie dokumentów potwierdzających poniesienie wydatków (wnioski o płatność wraz ze wszystkimi załącznikami – finansowymi i merytorycznymi), które powinny odpowiadać we wszystkich istotnych aspektach wymogom Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz prawidłowo, rzetelnie i jasno przedstawiać sytuację finansową i majątkową projektu, według stanu na dzień sporządzenia ww. dokumentów.

6. Zakres szczegółowy audytu

Audytora dokonuje oceny dokumentów finansowych i rzeczowych w odniesieniu do działań zrealizowanych przez Beneficjenta i jego Partnerów, o ile występują. Ocenie audytora podlega zgodność realizacji projektu z jego założeniami określonymi w umowie o dofinansowanie projektu, a w szczególności:

1. Weryfikacja kwalifikowalności poniesionych wydatków i sposobu ich dokumentowania, obejmuje m. in.:

**Zalecenia Instytucji Ogłaszającej Konkurs dotyczące standardów audytu zewnętrznego
projektów realizowanych w ramach konkursu nr 1/POKL/8.1.1/2009**

- weryfikację na podstawie reprezentatywnej próby (minimum 40%) oryginałów dokumentów księgowych dokumentujących wydatki poniesione w ramach projektu (w okresie objętym audytem, o którym jest mowa w pkt 4 niniejszych *Wytycznych*), w szczególności wydatków poniesionych w ramach *cross-financingu*, w tym weryfikację opisu dokumentów księgowych o poniesieniu wydatku w ramach projektu oraz weryfikację prawidłowości sporządzania metodologii wyliczania kosztów pośrednich,
Dobór próby powinien być oparty na metodach statystycznych.
 - zgodność prowadzenia rachunkowości z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2002 r. nr 76, poz 694, z późn. zm.), w części dotyczącej audytowanego projektu,
 - sprawdzenie, czy prowadzona jest wyodrębniona ewidencja wydatków dla projektu zgodnie z zasadami określonymi dla programu operacyjnego w *Systemie Realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013*,
 - sprawdzenie, czy w ramach projektu nie finansuje się zwykłej działalności jednostki realizującej projekt, a jedynie koszty związane z realizacją projektu w ramach PO KL,
 - sprawdzenie statusu podatkowego beneficjenta.
2. Dokumentacja dotycząca rekrutacji uczestników projektu (sprawdzenie kwalifikowalności przynajmniej 40% uczestników w ramach danego projektu poprzez odniesienie się do zapisów zawartych m.in. w *Szczegółowym Opisie Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach PO KL*, dokumentacji konkursowej w ramach której realizowany jest projekt).
 3. Sposób pozyskiwania i przechowywania oraz przetwarzania danych o uczestnikach projektu (w ramach Podsystemu Monitorowania EFS) zgodnie z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o *Ochronie Danych Osobowych*.
 4. Zgodność danych przekazywanych we wniosku/wnioskach o płatność w części dotyczącej postępu rzeczowego oraz postępu finansowego z dokumentacją dotyczącą realizacji projektu.
 5. Ocena poprawności udzielania zamówień publicznych (o ile dotyczy), obejmująca w szczególności sprawdzenie, czy beneficjent prawidłowo stosuje *Ustawę Prawo Zamówień Publicznych*, w tym:
 - czy spełnione zostały przesłanki zastosowania trybu udzielenia zamówienia (gdy zamawiający wybrał tryb inny niż przetarg nieograniczony i ograniczony),
 - czy ustalenie wartości zamówienia było prawidłowe,

**Zalecenia Instytucji Ogłaszającej Konkurs dotyczące standardów audytu zewnętrznego
projektów realizowanych w ramach konkursu nr 1/POKL/8.1.1/2009**

- czy beneficjent posiada kompletny protokół postępowania o udzielenie zamówienia publicznego,
- czy SIWZ jest kompletny tj. zawiera wszystkie elementy zawarte w art. 36 ustawy,
- czy ogłoszenia o postępowaniach prowadzonych przez zamawiających przekazywane są do publikacji zgodnie z przepisami Ustawy,
- czy umowa podpisana z wykonawcą została przygotowana zgodnie z warunkami określonymi w SIWZ,
- czy beneficjent udzielający zamówienia w ramach projektu dokonał wyboru wykonawcy z zachowaniem zasady uczciwej konkurencji i równego traktowania.

W przypadku beneficjentów, którzy nie są zobligowani do stosowania *Ustawy Prawo zamówień publicznych* audyt powinien obejmować także prawidłowość zakupu dostaw i usług pod kątem racjonalności wydatków oraz stosowanie zasady konkurencyjności opisanej w umowie o dofinansowanie projektu (o ile dotyczy).

6. Ocena prawidłowości stosowania zasad pomocy publicznej (o ile dotyczy), zawartych w przepisach krajowych i wspólnotowych dotyczących pomocy publicznej oraz weryfikacja warunków wykluczających wystąpienie pomocy publicznej podczas realizacji projektu (dotyczy wniosków o dofinansowanie nie uwzględniających pomocy publicznej).
7. Sposób realizacji działań promocyjnych.
8. Sposób prowadzenia i archiwizacji dokumentacji projektu.
9. Zgodność z właściwymi politykami i zasadami wspólnotowymi, w szczególności z: polityką równych szans (w tym m. in. równość płci) i koncepcją zrównoważonego rozwoju.
10. Sprawdzenie, czy beneficjent wdrożył zalecenia po przeprowadzonych kontrolach oraz usunął uchybienia, jeśli takie zostały wykryte.

Dokumenty z przeprowadzonego audytu powinny zostać oznaczone obowiązującymi logotypami Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i Unii Europejskiej wraz z towarzyszącą im informacją o współfinansowaniu, zgodnie ze wzorem zamieszczonym w *Wytycznych dotyczących oznaczania projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki*, znajdujących się na stronie internetowej Instytucji Ogłaszającej Konkurs.

7. Rezultaty przeprowadzonego audytu

Po przeprowadzeniu audytu, audytor zobowiązany jest do przygotowania raportu z audytu w trzech egzemplarzach, każdy w formie pisemnej w języku polskim z podpisami audytorów i osób uprawnionych do składania oświadczeń woli ze strony Wykonawcy oraz w jednym egzemplarzu na zabezpieczonym przed zmianami nośniku elektronicznym CD-ROM lub DVD-ROM. Jednostka poddana audytowi ma prawo do odniesienia się do raportu. Raport zawierający stanowisko jednostki audytowanej jest przekazywany do Instytucji Ogłaszającej Konkurs, najpóźniej w dniu zakończenia realizacji projektu. Raport z audytu powinien zawierać w szczególności elementy wskazane w pkt. 8 niniejszych *Wytycznych*.

W przypadku, gdy raport z przeprowadzonego audytu nie spełnia warunków określonych w punkcie 4, 6 i 7 przedmiotowych *Wytycznych*, Instytucja Organizująca Konkurs może zwrócić się do Beneficjenta o wyjaśnienie uchybień. Instytucja może także wnosić, aby Beneficjent, w przypadku braków w treści raportu, uzupełnił bądź poprawił raport.

Zastrzega się, że wydatek poniesiony na audyt, który nie został przeprowadzony zgodnie z niniejszymi *Wytycznymi* może zostać uznany za niekwalifikowany.

8. Niezbędne elementy raportu z przeprowadzonego audytu zewnętrznego projektu

Raport powinien zawierać następujące elementy:

I. Informacje ogólne

1. Data sporządzenia raportu.
2. Numer audytowanego przedsięwzięcia.
3. Imiona i nazwiska audytorów uczestniczących w audycie.
4. Okres objęty audytem.
5. Termin przeprowadzenia audytu.

II. Cel i metodologia (cel, zakres, zastosowane techniki) audytu

1. Cel audytu.
2. Zakres przedmiotowy audytu.
3. Zastosowane techniki audytu, określenie wielkości próby oraz metodologii jej doboru.

Audytor powinien dokonać sprawdzenia dokumentacji oraz zapewnić identyfikowalność dokumentów, które podlegały badaniu. Wykaz sprawdzonych dokumentów stanowi załącznik do raportu z audytu.

III. Ustalenia stanu faktycznego - zgodnie ze szczegółowym zakresem audytu.

IV. Wskazanie stwierdzonych problemów w trakcie realizacji projektu wraz ze wskazaniem ich wagi oraz zaznaczenia, czy jakkolwiek z tych problemów jest niezależny od Beneficjenta.

V. Określenie oraz analiza przyczyn i skutków uchybień.

VI. Uwagi i wnioski w sprawie usunięcia stwierdzonych uchybień, rekomendacje.

VII. Opinia w zakresie spełnienia wszystkich wymogów określonych w zakresie ogólnym i szczegółowym audytu.

VIII. Uwagi zgłoszone przez jednostkę poddaną audytowi do treści raportu.

IX. Wykaz osób, z którymi przeprowadzono rozmowy w trakcie audytu.

**Zalecenia Instytucji Ogłaszającej Konkurs dotyczące standardów audytu zewnętrznego
projektów realizowanych w ramach konkursu nr 1/POKL/8.1.1/2009**

Załącznik nr 1 do Wytycznych Instytucji Organizującej Konkurs dotyczące standardów audytu zewnętrznego projektów realizowanych w ramach konkursu nr 1/POKL/8.1.1/2009

OŚWIADCZENIE OSOBY PRZEPROWADZAJĄCEJ AUDYT

Przystępując do realizacji usługi przeprowadzenia audytu zewnętrznego projektu(tytuł projektu) realizowanego na podstawie umowy o dofinansowanie numer (.....numer umowy nadany przez Instytucję Organizującą Konkurs) przez Beneficjenta PO KL(nazwa)

ja (imię i nazwisko)

jako osoba uczestnicząca w przeprowadzeniu audytu oświadczam, że spełniam wymóg bezstronności i niezależności, tj. :

- nie posiadam udziałów, akcji lub innych tytułów własności w jednostce pełniącej rolę Beneficjenta PO KL lub w jednostce z nią stowarzyszonej, dominującej, zależnej lub współzależnej, w której mam wykonać usługę audytu zewnętrznego projektu,

- nie jestem i nie byłem/-am w ostatnich 3 latach przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem), członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem jednostki/-ek pełniące/-ych rolę Beneficjenta albo jednostki z nią/nimi stowarzyszonej, dominującej, zależnej lub współzależnej,

- nie osiągnąłem/-am chociażby w jednym roku w ciągu 5 lat co najmniej 50% przychodu rocznego z tytułu świadczenia usług na rzecz danej jednostki/-ek pełniące/-ych rolę Beneficjenta, jednostki wobec niej dominującej lub jednostek z nią stowarzyszonych, jednostek od niej zależnych lub współzależnych (nie dotyczy to pierwszego roku działalności podmiotu przeprowadzającego audyt),

- w ostatnich 3 latach nie uczestniczyłem/am w sporządzaniu dokumentów stanowiących przedmiot audytu,

- nie jestem małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej do drugiego stopnia i nie jestem związany/-a z tytułu opieki, przysposobienia czy kurateli z osobą zarządzającą lub będącą w organach nadzorczych jednostki/-ek pełniące/-ych rolę Beneficjenta albo zatrudniająca przy prowadzeniu audytu takich osób,

**Zalecenia Instytucji Ogłaszającej Konkurs dotyczące standardów audytu zewnętrznego
projektów realizowanych w ramach konkursu nr 1/POKL/8.1.1/2009**

- nie jestem i nie byłem/-am zaangażowany/-a w planowanie, realizację, zarządzanie działaniami finansowanymi i realizowanymi w ramach projektu, którego audyt dotyczy,
- nie postaję w stosunku pracy lub zlecenia z Instytucją Organizującą Konkurs,
- nie mam żadnych innych powodów, które spowodowałyby, że nie spełniam warunków bezstronności i niezależności.

.....

(Podpis osoby uczestniczącej w przeprowadzeniu audytu)

.....

(Data i miejsce)